

Sammendrag:

Motorsyklers/mopeders synlighet

Ulykker der to-hjulte kjøretøy er innblandet fordeler seg annerledes over ulykkestyper enn ulykker der bare biler er innblandet. To-hjulte kjøretøy har flere ulykker i forbindelse med kryss enn det en finner for biler. En har forsøkt å forklare denne forskjellen med at bilførere ikke "ser" to-hjulinger selv om disse er synlige.

Gjennom analyser av ulykkesdata har en forsøkt å teste denne hypotesen. I en omfattende australsk undersøkelse kartla de mulige årsaker til at bilister overså eller handlet feil overfor motorsykler. De kom fram til at for 21% av kollisjonsulykker mellom motorsykel og bil hadde bilisten av uforklarlige grunner oversett motorsykkelen. I en annen australsk undersøkelse ble det antatt at en eventuell forskjell i synlighet mellom biler og motorsykler ville vise seg om dagen men ikke om natten siden både biler og motorsykler da brukte lys. Forholdet mellom dagrisiko og nattrisiko skulle derfor være høyere for motorsykler enn for biler. Sammenlikninger av risikodata viste ingen slik tendens og det ble konkludert med at motorsyklers synlighet har liten betydning for deres ulykkesrisiko.

I en annen type analyser ser en på skyldfordelingen i kollisjonsulykker mellom bil og to-hjuling. I kryssulykker der partene har kryssende kurs inn i krysset og der ene parten foretar en avsvingning foran et motgående kjøretøy, er bilførerne klart overrepresentert som skyldig part. Det samme resultatet får en i analyser av norske ulykkesdata (dødsulykker der to-hjuling er innblandet og data fra forsikringsselskap for kollisjonsulykker mellom bil og to-hjuling).

Skjevfordelingen av skyld kan imidlertid skyldes andre forhold enn at bilister overser to-hjulinger.

- Siden førere av to-hjulinger er lite beskyttet i forhold til bilførere kan de være mer tilbakeholdende i potensielle konfliktsituasjoner og derfor sjeldnere handle slik at de får skyld i kollisjonsulykker.
- To-hjulinger er mindre enn biler og kan derfor lettere bli skjult bak sikt-hindringer. Imidlertid viser en undersøkelse at selv om en tar hensyn til denne faktoren, finner en likevel at i en betydelig andel av ulykkene har bilførerne oversett to-hjulingerne.
- Bilførere kan lettere feilbedømme fart og avstand til to-hjulinger enn til biler og dermed oftere handle feil overfor to-hjulinger enn overfor biler i kryssings- og avsvingingssituasjoner.

De alternative forklaringene er plausible, men mangler i stor grad empirisk støtte. En kan derfor ikke utelukke dårlig synlighet som en mulig forklaring på skjevfordelingen av skyld i kryssingsulykker.

Når bilister overser to-hjulinger skyldes det ikke at to-hjuleringene ikke er sansbar (under terskelverdier for synssansen). En mer sannsynlig forklaring kan være at to-hjuleringene har en form og lys- og fargesammensetning som gjør at de glir i ett med bakgrunnen, kamufleres. En annen mulig forklaring, er at bilførere er innstilt på å se etter biler og derfor ikke legger merke til to-hjulinger.

En kan motvirke bilføreres tendens til å overse to-hjulinger ved å gjøre disse siste mer iøyenfallende. I en rekke utenlandske undersøkelser har en sett på tiltak som en har antatt kunne øke to-hjulingers iøyenfallenhets. Selv om resultatene fra disse undersøkelsene er noe sprikende synes de å vise at bruk av ekstra kjørellys og bruk av fluorescerende farger på sykkel, klær og hjelm øker iøyenfallenhets.

Et aktuelt tiltak overfor motorsyklister og mopedister vil derfor være å få dem til å bruke ekstra kjørellys og fluorescerende farge på påkledningen. Det antas at en kan få en positiv effekt selv om ikke alle motorsyklister og mopedister tar i bruk slikt utstyr.

Bilføreres tendens til å overse to-hjulinger kan også motvirkes gjennom å endre bilførernes innstilthet. Denne kan endres ved å gjøre bilfører klar over at de har en tendens til å overse to-hjulinger og ved å peke på at kollisjoner med to-hjulinger nesten alltid gir mer alvorlige følger enn kollisjoner med andre biler. Informasjonen må vise hvor overrepresentert bilførere er som skyldig part i kollisjonsulykker mellom bil og to-hjuling i kryss og hvor mye mer alvorlig skadene er når en bil og en to-hjuling kolliderer enn når to biler kolliderer.